

28. 12. 2011

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Švarcsystém prohlášen za nelegální

Poslanecká sněmovna přehlasovala 6. listopadu 2011 senátní veto týkající se vládního návrhu novely zákona o zaměstnanosti, který nově rozšiřuje definici nelegální práce o závislou práci konanou mimo pracovněprávní vztah, tzv. švarcsystém. Novela nabude účinnosti již k 1. 1. 2012.

Podstatou švarcsystému je využívání práce osob, které navenek vystupují jako OSVČ, ačkoliv faktický vztah mezi společností a těmito osobami naplňuje znaky závislé činnosti (tedy odpovídá pracovněprávnímu vztahu).

Vymezení znaků závislé činnosti

Znaky závislé činnosti blíže vymezuje zákoník práce, jehož novela, účinná od 1. 1. 2012, počítá s přesnější definicí a odděleným vymezením znaků závislé práce a podmínek, za nichž musí být závislá práce vykonávána. Závislá práce bude definována jako "práce, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, jménem zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele a zaměstnanec ji pro zaměstnavatele vykonává osobně". Pokud se týká podmínek výkonu závislé práce, bude platit, že „musí být vykonávána za mzdu, plat nebo odměnu za práci, na náklady a odpovědnost zaměstnavatele, v pracovní době na pracovišti zaměstnavatele, popřípadě na jiném dohodnutém místě“.

Na první pohled jednoduchá definice může ve skutečnosti činit obtíže. Doposud se v praxi uplatňoval přístup, kdy kontrolní orgány posuzovaly nejen obsah uzavřených smluv, ale i faktickou realizaci smluvního vztahu mezi stranami za účelem vyloučení či potvrzení zastřené pracovního poměru. Z nové úpravy není zřejmé, zda kontrolní orgány budou postupovat podle jazykového výkladu předmětného ustanovení a pro společnost bude dostačující, pokud smluvní dokumentace nebude indikovat zastřený pracovní poměr, či zda je zde dán prostor pro jejich uvážení a posouzení okolností každého jednotlivého případu.

Důvody pro oblíbenost švarcsystému

Hlavním důvodem pro poměrně oblíbené využívání švarcsystému je úspora nákladů. Společnosti i pracovníci tímto totiž šetří na vysokých odvodech do státní pokladny, které by jinak byli povinni odvést ze mzdy. Švarcsystém má ovšem pro pracovníky i svá negativa, neboť ti mají v takovém smluvním vztahu postavení podnikatele a nepoživají tudíž ochrany poskytované zaměstnancům pracovněprávními předpisy.

Toto téma dlouhodobě rozděluje společnost na dva tábory. Odpůrci švarcsystému poukazují na

ztráty, které přináší státní pokladně, a nízkou ochranu pracovníků. Zastánci (z řad společností i pracovníků) naopak argumentují tím, že tento vztah jim poskytuje větší flexibilitu a motivaci k práci, které dostatečně vyvažují nižší míru sociálních jistot. Další výhodou spatřují v ekonomické aktivitě lidí, kteří by jinak byli nezaměstnaní, a stát by jim musel vyplácet sociální dávky.

Sankce za porušení

Pracovní trh se přestane pohybovat v dosavadní šedé zóně, kdy švarcsystém nebyl ani výslovně zakázán, ani povolen, pouze se dovozoval z definice závislé práce a zpravidla měl dopady jen do oblasti daňové. Švarcsystém bude od ledna 2012 považován za nelegální bez dalšího.

Zákonodárce současně s tímto vymezením zpřísňuje sankce za porušení zákazu švarcsystému. Společnostem bude za umožnění výkonu nelegální práce hrozit pokuta až do výše 10.000.000 Kč. Zajímavou novinkou je zavedení nejnižší možné pokuty, a to ve výši 250.000 Kč. Úřady práce budou oprávněny sankcionovat i pracovníky, a to uložením pokuty až do výše 100.000 Kč.

Ministerstvo práce a sociálních věcí v této souvislosti již ohlásilo výrazné posílení boje s nelegálním zaměstnáváním od ledna 2012. Ministerstvo plánuje navýšení počtu inspektorů Státního úřadu inspekce práce na 400 osob a zajištění provozu 180 tzv. mobilních kanceláří. Počet kontrol má v příštím roce čtyřnásobně vzrůst na přibližně 200.000.

Soňa Audesová,
senior advokát

Veronika Plešková,
advokátní koncipient

[Havel, Holásek & Partners s.r.o.](#)
advokátní kancelář

Týn 1049/3
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 895 911
Fax: +420 224 895 980

Další články:

- [Časté právní mýty o kamerách na pracovišti](#)
- [Implementace směrnice o transparentnosti odměňování v České republice](#)
- [Když zaměstnanec daruje krevní plazmu](#)
- [Plán kontrol inspekce práce pro rok 2026](#)
- [„Superdávka“ – proč dochází k posunu nároku a kdy bude vyplacena?](#)
- [Co jsou zaměstnanecké opce a jak funguje jejich zdanění v roce 2026](#)
- [Rovné odměňování a transparentnost mezd: nové povinnosti zaměstnavatelů](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Velké tápání okolo švarcsystému](#)
- [Dva problémy s pracovní pohotovostí](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)